

ΑΤΤΙΚΑΙ ΝΥΚΤΕΣ

4 Ιουλίου 1881.

Ἡ ἀναίμακτος τῶν νέων ἐπαρχιῶν κατάληψις ἐκτελεῖται αἰσίως. Κήρυκες δὲ διάτοροι τῆς εὐαρέστου ταύτης ἀγγελίας εἶνε αἱ ἐν Ἄρτα πανηγύρεις καὶ οἱ 100 κερκυραῖοι, οἵτινες εἰς τὰς δύο μουσικὰς τῶν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ μεσαιωνικοῦ Δεσποτάτου ἑλληνικῶν ταγμάτων προσέθηκαν τὴν φιλαρμονικὴν τῶν. Τὴν ἑκτακτον ταύτην τῶν φιλειρηνικῶν αἰσθημάτων διάχυσιν φοβηθεῖσα καὶ ἡ ἐπὶ τῆς καταλήψεως εὐρωπαϊκῇ ἐπιτροπῇ ἀνέδραλεν ἐπὶ 40 ἡμέρας τὴν ἐξακολούθησιν τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς τῆς παρέχουσα καιρὸν εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν νὰ κάμῃ ἀρετὴν χύσιν διὰ τὴν Ἄρταν καὶ ἐπακολουθήσῃ οὕτω μετριωτέρα ἡ χαρὰ διὰ τὴν Καρδίτσαν, τὴν Λάρισσαν καὶ τὸν Βῶλον. Οὕτω διελύθησαν ὥσπερ καπνὸς καὶ τὰ τελευταῖα ὄνειρα τῶν τελευταίων πολεμικῶν, οἵτινες ἀνέμενον μάχας καὶ αἵματα ἀπὸ τὴν σύγκρουσιν τῆς φαναριωτικῆς λεπτότητος τοῦ στρατηγοῦ Σούτσου πρὸς τὴν χονδρὴν φανατικότητα τοῦ στρατηγοῦ Χατζῆ-Ἐμῖν. Εὐτυχῶς ὁ Χατζῆ-Ἐμῖν πασᾶς ἐφάνη φαναριώτης ὅσον καὶ ὁ στρατηγὸς Σούτσος καὶ πρῶτος ἐπεσκέφη τὴν ἑλληνικὴν Ἄρταν. Ὁ στρατηγὸς Σούτσος ἀνταπέδωκε τὴν ἐπίσκεψιν, διέταξε δὲ τὴν μουσικὴν νὰ παιανίζῃ ἀδιακόπως πρὸς διασκέδασιν τῶν εἰρηνοφίλων κατοίκων τῶν δύο ὁμόρων κρατῶν.

Τί ὥραϊον θέαμα μᾶς παρεσκεύαζες, ὦ θεῖα πρόνοια! Μακάριοι οἱ ἰδόντες, μακαριώτεροι οἱ φανταζόμενοι αὐτό. Νὰ βλέπῃς νὰ συνομιλῶσι φιλοφρονέστατα δύο στρατηγοὶ οἱ ὅποιοι πρὸ μικροῦ ἐμελλον νὰ πετσοκοπηθῶσι! Νὰ βλέπῃς νὰ διασκεδάζωσι μὲ μουσικὰς δύο στρατοὶ οἱ ὅποιοι πρὸ μικροῦ ἐτρίζον τὰ ὄντια!

* *

Οὕτε μετὰ τὴν ἐνδοξοτέραν μάχην ἀπενεμήθησαν εἰς τὸν νικητὴν στρατὸν τόσα θερμὰ ἐγκώμια, ὅσα ἐπεδαψίλευσαν εἰς τὸν ἑλληνικὸν στρατὸν οἱ ἐξ Ἄρτας ἀνταποκριταὶ καὶ αἱ ἀθηναῖκαί ἐφημερίδες μετὰ τὴν κατάληψιν τοῦ πρώτου τμήματος. Κατανίκησις ἀνυπερβλήτων πόνων. Ὑπερνίκησις ἀναποφεύκτων μόχθων. Ὑπερκατανίκησις σπουδαίων κωλυμάτων κατὰ τὴν πορείαν. Κατασκευὴ ὁδῶν. Περιτροφικὴ γέφυρα ἐν Λευκάδι. Ἀνώρυξις φρεάτων. Παράστημα εὐγενές. Εὐπρεπὴς περιβολή. Πειθαρχία. Ὡς νὰ μὴ εἶχον πεποιθῆσιν οἱ ξιπασμένοι, ὅτι ὁ ἑλληνικὸς στρατός οὐδέποτε ἐστερήθη τῶν εὐγενῶν τούτων προτερημάτων, αἵτινα ἀποτελοῦσι τὸν ἐξαιρετικὸν χαρακτῆρά του.

Φαντασθῆτε ἤδη πόσοι στέφανοι λόγων θὰ περιεκόσμου τὸν ἑλληνικὸν στρατὸν, ἂν πρῶτος ὅρος τῆς καταλήψεως δὲν ἦτο τὸ ἀναίμακτον, ἂν ἐπετρέπετο, ἀφοῦ ἐξύμνησαν ὅλα τὰ συστατικά τοῦ ἑλλήνος στρατιώτου, νὰ ἐξυμνήσωσι καὶ τὸ αἷμά του.

* *

Βεβαίως τώρα μετανοεῖ ὁ κ. Κουμουνδούρος μὲ ὅλην τὴν εὐφυΐαν του. Μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Ἄρτας ἐμάθομεν τὰ προτερήματα τοῦ στρατοῦ μας καὶ κλαίμεν. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς νεωτέρας Κυανῆς πρέπει νὰ πενηθορήσωμεν. Ἄκουε ἐκεῖ, νὰ μὴ κηρύξωμεν τὸν πόλεμον, ὅτι ὁ κ. Κουμουνδούρος ἐτρίζε τὰ ὄντια, ἀφοῦ αἱ δυνάμεις κρυφὰ ἐσκέπτοντο περὶ ἡθικῆς καὶ ἀνθρώπου ὑπὲρ τῆς Ἑλλά-

δος ἐπεμβάσεως; Εἶχον ἀπόφασιν, ἀναγνώστριά μου, νὰ γείνῃ ὁ πόλεμος κατὰ ξηρὰν μόνον. Δὲν θ' ἄφιναν τὸν τουρκικὸν στόλον νὰ κανονοβολήσῃ Πειραιᾶ καὶ λοιπὰς πόλεις, δὲν θ' ἄφινον νὰ πολιορκηθῶσιν αἱ Ἀθῆναι. Προσέτι, ἄκουσε, ἀναγνώστριά μου, ὥραία μου ἀναγνώστρια, εἶχον ἀπόφασιν νὰ μετακομίσωσι διὰ τῶν πλοίων τῶν 30,000 ἀνδρείους ἑλλήνας εἰς τὸν Ἑλλήσποντον!..

Ἐδῶ κ. πρωθυπουργέ τὴν ἐπαθεῖς. Σὲ παρέσυρεν ἡ ἀπατηλὴ τοῦ Ῥάδοβιτς γλώσσα. Ἐδῶ κ. Μπούμπουλη τὴν ἐπαθεῖς. Ἀφοῦ ἦτο ἀποφασισμένον νὰ μὴ γείνῃ πόλεμος κατὰ θάλασσαν, σὺ μᾶς κουβαλοῦσες ἀτμακάτους καὶ τορπιλλοφόρους. Ἄς πᾶνε τώρα νὰ ψαρεύουν εἰς τὸν Παγασσητικὸν καὶ τὸν Ἀμβρακικόν. Καὶ ἂν τὴν πάθαινες σὺ μόνον δὲν μᾶς ἐπείραζε τόσον. Ἀλλὰ ἔκαμες νὰ τὴν πάθῃ καὶ τὸ ταμεῖόν μας.

Κρίμα εἰς τὴν εὐφυΐαν σας!

* *

Ἀλλὰ τὸν καύσωνα, ὅν γενεᾷ ἡ ἀνάγνωσις τῆς Κυανῆς, μετριάζει ἡ ἐπὶ τὸ δροσερώτερον μεταβολὴ τοῦ καιροῦ μετὰ τὸ κυνικὸν διήμερον ἐκεῖνο καῦμα.

Τί μελτεμάκι! Ἐρχεται δροσερὸν δροσερὸν ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐξωτερικῶν καὶ μᾶς λέγει ὅτι ἔλαβον τὸν ἀνώτερον Ταξιάρχην ὁ κ. Κουντουριώτης καὶ ὁ στρατηγὸς Σούτσος διὰ τὰς πρὸς τὴν πατρίδα ἐκδουλεύσεις των. Πολὺ καλὰ. Ἀλλὰ μὴ ἀδικῆτε, κύριοι, καὶ τὸν Χατζῆ-Ἐμῖν-πασᾶ. Τάχα αὐτὸς ὀλιγώτερον συνετέλεσεν εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τῆς Ἑλλάδος; Ἀφοῦ, ὡς φαίνεται, ἀπεφασίσθη νὰ δημιουργηθῇ τάξις ἀγωνιστῶν τοῦ 81, λάβετε ὑπ' ὄψιν καὶ τὸν Χατζῆ-Ἐμῖν, διότι ἂν π. χ. τοῦ ἤρχετο μία τρέλλα κατὰ τὴν πρώτην στιγμὴν τῆς καταλήψεως, ἡδύνατο νὰ ματαιώσῃ τὰ σχέδια δεκαπέντε χιλιάδων Βίσμαρκ καὶ ἐνὸς Κουμουνδούρου.

Τί μελτεμάκι! Περνᾷ καὶ ἀπὸ τὴν Ναύπακτον καὶ μᾶς φέρει μίαν δεινὴν συμβουλὴν τοῦ ἀρχαίου πολιτικοῦ Β. Πλαστήρα: «Τῷ Συλλόγῳ τοῦ Ἑθνικοῦ Συνασπισμοῦ διὰ τῆς Νέας Ἑλλάδος. Σύλλογος καὶ κοινοβουλευτικὴ ἀντιπολίτευσις». Κρύψον, ἦλπε Τρικούπη, τὰς φασινὰς ἀκτίνάς σου. Κάλυψον τὸ πρόσωπόν σου, ἀρχηγέ τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Μὲ ὅλην τὴν ἄγνοιαν τῆς ἀγγλικῆς ὁ ἐγχώριος Πλαστήρας δίδει μάθημα εἰς τὴν ἀντιπολίτευσιν: «Ἡ κοινοβουλευτικὴ ἀντιπολίτευσις, λέγει, εἶνε δύναμις θετικῆ, δρῶσα διαρκῶς ἐπὶ τῆς πολιτείας καὶ κατέναντι τῆς κυβερνήσεως συμπολιτεύσεως. Εἶνε πλάνη οἰκτρά τὸ πιστεῦσιν, ὅτι ἡ ἀντιπολίτευσις εἶνε ἡναγκασμένη νὰ χαίνῃ εἰς τὰς ἀτασθαλίας τῆς κυβερνήσεως ἀναμένονσα νὰ ἐξασκήσῃ τὰ δικαιώματά της ἐντὸς ἐνὸς κτιρίου.»

Γεῖά σου, φουστανελά Πλαστήρα! Ἐσὺ θὰ γείνης μιά φορά ἀρχηγὸς τῆς κοινοβουλευτικῆς ἀντιπολιτεύσεως.

* *

Καὶ τώρα ποῦ μὲ ὀδηγεῖς, δροσερόν μου μελτεμάκι; Εἰς τὰ Ὀλύμπια! Εἰς τὰ Ὀλύμπια. Ἐκεῖ ὁ κόσμος, ἐκεῖ ἡ ζωὴ, ἐκεῖ ἡ χαρὰ. Γελάτε, τρυφᾶτε μὲ τοῦ καιροῦ τὰ δῶρα, ἐνόσω ἐξακολουθεῖ ἡ ἀναίμακτος κατάληψις. Διότι δὲν γνωρίζομεν τί τέτται ἡ ἐπιούσα. Μία τρέλλα, ὡς εἵπομεν, ἔρχεται εἰς τὸν Χατζῆ-Ἐμῖν καὶ μᾶς χαλνᾷ ὅλα τὰ σχέδια. Γελάτε, τρυφᾶτε. Ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἀγγλίας κ. Φόρδ σᾶς βλέπει ἀοράτως καὶ γράφει πρὸς

τὸν ἐξοχώτατον Γράμμιλ : «Βίχε δίκαιον ὁ κ. Κόρβετ νὰ σὰς γράφῃ, ὅτι ὁ κ. Κομμουνδούρος συνεκάλει τὴν ἐφεδρείαν διὰ νὰ συγκρατήσῃ τὴν πλειοψηφίαν. Ὁ κ. Κομμουνδούρος εἶνε ὁ εὐφύστερος τῶν πολιτικῶν. Ἐλάτε, ἐξοχώτατε, εἰς τὰ Ὀλύμπια, νὰ ἴδῃτε τὸν φιλοπόλεμον λαὸν τῶν Ἀθηναίων πῶς διασκεδάζει, μὴ φροντίζων παντάπασιν περὶ πολιτικῶν καὶ πολιτικῆς. Θὰ μὲ εἰπῇτε ἴσως. «Ἀλλὰ ὁ κ. Τρικούπης ὁ κραυγάζων ὑπὲρ τῆς ταχείας συγκαλέσεως τῆς βουλῆς δὲν γνωρίζει μὲ τί λαὸν ἔχει νὰ κάμῃ ;» Καὶ οἱ δύο, ἐξοχώτατε, γνωρίζουν πολὺ καλὰ τὸν λαόν. Ἀλλ' ὁ μὲν ἐκάλει τὴν ἐφεδρείαν διὰ νὰ συγκρατήσῃ τὴν κυβερνητικὴν πλειοψηφίαν, ὁ δὲ κραυγάζει ὑπὲρ τῆς βουλῆς καὶ τῶν δικαιωμάτων της διὰ νὰ συγκρατήσῃ τὴν ἀντικυβερνητικὴν πλειοψηφίαν.»

* *

Καὶ τώρα μοῦ ἔρχονται αἰμοχαρεῖς σκέψεις.

Ἦθελα νὰ παρῇγεν ἑξαψιν εἰς τὸν Χατζῆ-Ἐμὶν ὁ καύσω τὸν Ἰουλίου καὶ νὰ εἰσῆρχετο οὗτος εἰς τὸ Κράτος καὶ νὰ ἤρχετο εἰς τὰ Ὀλύμπια καὶ νὰ ἐθέριζε νὰ ἐθέριζεν ὅλους τοὺς ἄρρενας, ἐκτός ἐμοῦ, κύριε λαέ, ἐκτός ἐμοῦ, ὁ ὁποῖος ἤμουν ἐξ ἀρχῆς κατὰ τοῦ πολέμου. Τότε, τί χαρὰ, θὰ ἔμενα μόνος καὶ θὰ ἐπλησίαζα ἀφόδως τὴν πολυπόθητον τράπεζαν περὶ ἣν συγκροτεῖται ἀπογευματινὴ παιδρά, ὡς ἡ δροσιὰ τῆς νυκτός, χαρίεσσα ὡς τὸ θέαμα τοῦ σεληνοφεγγούς ὀρίζοντος τῆς Ἀττικῆς. Τί γέλοια, τί εὐφυταί, καὶ τί κρυφομιλήματα περὶ τὴν τράπεζαν ἔκεινον. Ἀλλὰ τὰ κρυφομιλήματα σας ἡ Σφίγξ, ἡ μυστηριώδης Σφίγξ, τὰ ἤκουαν, ὦ παιδρά δημήγυρις. Ὑπελούσατε κρυφὰ δι' ἓνα κύριον, ὅστις νύχτα-μεσάνυχτα ἐνεφανίσθη προχθὲς εἰς τὰ Ὀλύμπια μὲ τὴν καλοκαιρινὴν ὀμβρέλλαν του.

* *

Κύριε Τσόχα ! Δὲν μὲ παίρνεις γαρσόνιον εἰς τὸ καφε-νεῖόν σου ;

Σφίγξ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΧΑΤΖΗ ΓΙΟΡΔΑΝΗ

Κύριε «Μὴ Χάνεσαι»,

Ἱερουσαλὴμ τοῦ Ἰουνίου, τοῦ ὀγδοήντα ἑνα.

Βίμαι ἱκαντηλαναύτης, κριστιανὸ ὀρτόντοξο ἀνθρώπο εἰ-μαι, Πατριάρχῃ ὑπὸ μπροστασία τοῦ ἔκει βοήτιά σας ! Ἰφτωήχη μου ντιαβάζω, ἰψαλτῆρί μου ντιαβάζω, ἀμαρτωλῶν σωτηρία ντιαβάζω, ἀρτίκ ἡλληνικαῖς φημερίντες ντιαβάζω, ἵστε πατριώτης εἶμαι . . .

Τζάνουμ κύριε ἰμῇ Κάνεσαι, τί εἶναι αὐτὰ πράγματα ποῦ φημερίντες γράφουνε ; Ἀλήτσιας εἶναι ; κακά ! ψέμματα εἶναι ; ψυχρά ! ζέρεμ μισαῖς καὶ μισαῖς χωριστήκανε, ἐδρεσολογίαίς λένε, καχπένδες μπιτοῦν μπιτοῦν μοιάζουνε ποῦ σὲ καντοῦνι στέκουνται, ἵστε καυγὰ ὑρεῦνουνε, τσιψίζικα λέοντας καὶ δείχνοντας ! . . .

Τζάνουμ εἰσεῖς τρησκεῖα ντὲν ἔχετε, κριστὸ ντὲν πιστεύετε ; ἀἰδασίλη χίτσο ποτὲς ντὲν πιστεύετε, ἐκκλησίαίς ντὲν πᾶτε, λιτανείαίς ντὲν κάνετε, τοῦρκοι γινήκατε, ἐβραῖοι εἴσαστε ;

Τζάνουμ σκολεῖα ντὲν ἐμποιήσατε, Κοραῆ ντὲν ντιαβά-ζετε, Οἰκονόμο Φαρμακίνη ντὲν ξέρετε, ἡτικὴ ντὲν σπον-τάζετε ; Ἐπιστήμια, Πανεπιστήμια, γυμνάσια, ἀφεντρία, λύκεια, τοιλύκεια μπούτζαρα οὐλα εἶναι ! . . . Ἱστορία ξέ-ρετε ; ὄχι ! Γκαιογραφία ξέρετε ; ὄχι ! αἰ κούτσουρα εἴσα-στε ! Φυσικὴ ντὲν ξέρετε, ἀφύσικοι εἴσαστε . . . τέκναις ντὲν ξέρετε, λαπατζῆντες εἴσαστε . . .

Ντιοῖκησι σασκὶν σουμπουρλούντικη ἔχετε ; Χίτσο τί-ποτα ! . . . Χασνέδες κλεύουνε, τακυντρομεῖα ληστεύουνε, ἐπαρκεῖα καϊμέντες κάνουνε, ἐφορεῖα οἰκόπεντα ἀρπάζουνε, μοναστήρια γντύνουνε, στρατιώται μαριονέταις κάνανε, πό-λεμο τρέμουνε, τζοχάντες βγάλουνε, Ἑλληνικὸ ζήτημα κατὰ διαβόλου ἐπῆγκε ! . . .

Τζάνουμ βασιλεῖα χίτσο ὀλμάσσα ντὲν ἔχετε ;

Ντιοῖκησι σασκὶνικη εἶναι, βουλή μουλὴ τζαναμπέτικη εἶναι, λαὸς κοπόγλους εἶναι, ἀρτίκ βασιλεῖας τί εἶναι ;

Φημερίντα ντικὴ σου ντιάδασα, ἵστε βασιλεῖα ἀνεύτυνο γράφεις, τί τὰ πῇ ἀνεύτυνο ;

Σασκὶν βασιλεῖας Πάππας εἶναι ;

Ἐμεῖς Πατριάρχῃ ἔκουμ, τέατρο ντὲν πᾶει, τσιφλίκια ντὲν ἔκει, τζουμπούσια ντὲν κάνει, ὑπασπιστάς ὑπερασπι-στάς ντὲν ἔκει, αὐλαῖς ντὲν ἔκει, ἀχούρια χαμούρια ντὲν ἔκει, ἀμαξαῖς ἀλογα ντὲν ἔκει (ἐμὲν μία καμήλα γιὰ κα-βάνι ἔκει) στρατοὺς βαπόρια ντὲν ἔκει, ὁμως οὐλὼ εὐτῆνη ἀπάνω τοῦ ἔκει ! . . . Τεὸ τοῦ λατρεῖ, λαὸ τοῦ ἀγκαπάει, πατέρας μας εἶναι . . .

Ἄνταμ κύριε ἰμῇ Κάνεσαι, Χριστὸς ἀνεύτυνος ἦτανε ;

Βασιλεῖας καλὸς εἶναι ; ἀνεύτυνος χίτσο ντὲν εἶναι, ἀρτίκ βασιλεῖας τεὸς εἶναι, γιὰ λαὸ τοῦ σταυρώεται . . .

Γιόξαμ, λαὸς κακὸς εἶναι, ἀντιπρόσωποι ντιπρόσωποι κα-κοὶ εἶναι, ντιοῖκησι κακὰ παγαίνει, βασιλεῖας ἀνεύτυνος εἶναι, κατὰ διαβόλου οἱλοὶ τὰ πᾶτε . . .

Εἶπα καὶ ἐλάλησα ἀμαρντίαν οὐκ ἔχω.

Χατζῆ Γιορδάνης.

ΚΗΠΟΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ.

Τεργέστη Ἰούνιος.

Καὶ ἐν Τεργέστη, ὡς ἐν Ἀθήναις, ὑπάρχει κῆπος τοῦ λαοῦ. Ἀλλ' ἐν Τεργέστη, ὡς καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς εὐρωπαϊ-καῖς πόλεσι, πάντα τὰ ὑπάρχοντα ἔχουσιν ἓνα λόγον, ἓνα σκοπὸν τὸν ὁποῖον ἀνευρίσκει εὐθὺς εἰς τὸ ὄνομά των. Ἐν Ἀθήναις πολλὰ ἀντικείμενα φέρουσιν ὀνόματα μόνον, ἀνευ οὐδενὸς σκοποῦ, ἀνευ οὐδεμιᾶς ἐννοίας, ἡ Ἀκαδημία ἐπὶ παραδείγματι, ἥτις τὸ πολὺ μελλοντικὴν σημασίαν, ὡς ἡ μουσικὴ τοῦ Βάγνερ δύναται νὰ ἔχῃ, καὶ ἄλλα κατ' εὐφη-μισμὸν ὀνομάζονται, ἡ ἀπολλῶσιν τὴν ἀρχικὴν αὐτῶν ἐν-νοιαν ἐν μόνῃ τῇ ὀνομασίᾳ των περισωζομένην, ὡς ὁ ἡμέ-τερος κῆπος τοῦ λαοῦ. Καὶ ἐν πρώτοις ὁ ἡμέτερος αὐτὸς κῆπος δὲν εἶναι κῆπος, ἀφ' οὗτοῦ μάλιστα αἱ δύο αὐτοῦ πλευραὶ προωρίσθησαν διὰ τὰς δυνάμεις χρεῖας τῶν συμπο-λιτῶν μας, ἀλλὰ δὲν εἶναι κῆπος οὔτε τοῦ λαοῦ, διότι ὁ λαὸς δὲν εὐρίσκει ἐν αὐτῷ οὐδὲν τὸ προκαλοῦν τὴν συνά-θροισίν του, πλὴν τῶν δύο οὐρητηρίων ἐν οἷς ὁ Ἑλλήν